

Nijmeegse minima en lage inkomens

Kwantitatieve gegevens

Inhoudsopgave

1	Probleemstelling en onderzoeksopzet	3
1.1	Aanleiding tot de onderzoeksopdracht	3
1.2	Probleemstelling en onderzoeksopzet	3
1.2.1	Probleemstelling	3
1.2.2	Onderzoeksopzet	4
1.2.3	Rapportage	4
2	Bevindingen	5
2.1	Definities	5
2.2	Landelijke normen inkomensgrenzen	6
2.3	Situatie Nijmegen in vergelijking met Arnhem en Nederland totaal	8
2.3.1	Totale inkomensontwikkeling 1989-2000	8
2.3.2	Cijfers lage inkomens	9
2.3.3	Huishoudens onder of rond het sociaal minimum	9
2.3.4	Huishoudens met een langdurig laag inkomen	9
2.3.5	Vergelijking met andere gemeenten	10
2.3.6	Huishoudens met een laag inkomen (lage-inkomensgrens)	11
2.3.7	Verdeling naar leeftijd	12
2.3.8	Inkomensverdeling	14
2.4	Inkomenspositie allochtonen landelijk en in Nijmegen	16
2.4.1	De landelijke situatie	16
2.4.2	De Nijmeegse situatie	17
2.4.3	Jonge allochtonen (algemene Nederlandse situatie)	17
2.4.4	Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse huishoudens (algemene Nederlandse situatie)	17
2.4.5	Oudere allochtonen (algemene Nederlandse situatie)	17
2.5	Inkomenspositie WAO, WAZ, Wajong, WW, AOW en ANW-gerechtigden	18
2.6	Laag inkomen en het gebruik van huursubsidie	20
2.7	Landelijke ontwikkelingen en trends (situatie 2000)	21
2.8	Landelijke gevolgen belastingherziening van 2001 en ramingen lage inkomens 2001-2002	23
3	Samenvatting van de cijfers voor Nijmegen	27
3.1	Inleiding	27
3.2	Samenvattend overzicht lage inkomens in Nijmegen	28
3.3	Tot slot	30
4	Bijlagen	32

1 Probleemstelling en onderzoeksopzet

1.1 Aanleiding tot de onderzoeksopdracht

In september 2001 is ten behoeve van de Raadscommissie Sociale Zaken, Zorg en Grote stedenbeleid een notitie opgesteld over armoede en minimabeleid in Nijmegen. Enerzijds had deze notitie het karakter van een inventarisatie. Anderzijds diende de notitie voor een open discussie over armoede en het gemeentelijk minimabeleid.

Bij de bespreking van deze notitie bleek er relatief weinig kwantitatieve informatie over lage inkomensgroepen in Nijmegen beschikbaar te zijn. Dit gegeven vormde aanleiding voor de Afdeling Samenleving, Werk en Inkomen (SAWI) om daarnaar onderzoek te laten doen. Dit eerste (deel)onderzoek richt zich op de beantwoording van de vraag naar de omvang van armoede in Nijmegen, hoe ontwikkelen de inkomens zich, welke risicocategorieën betreft het: ouderen, jongeren, allochtonen, alleenstaanden enz.

Voor 2003 en latere jaren zijn door SAWI vervolgoopdrachten geformuleerd voor onderzoek naar specifieke risicogroepen en naar armoedeval. Het onderzoek naar risicogroepen zal deels kwalitatief onderzoek zijn.

1.2 Probleemstelling en onderzoeksopzet

1.2.1 *Probleemstelling*

Armoede is gerelateerd aan het inkomen. Een huishouden wordt als arm beschouwd als het inkomen beneden een bepaalde grens ligt. In de Armoedemonitor¹ worden twee inkomensgrenzen gehanteerd om armoede te meten t.w. de lage-inkomensgrens en de beleidsmatige grens (sociaal minimum).

De *lage inkomensgrens* is vastgesteld op basis van het bijstandsniveau in 1977 en volgende jaren. In deze periode was de koopkracht van de bijstand in 1979 het hoogst. Dit niveau is als uitgangspunt gekozen. De grens wordt elk jaar aangepast aan de prijsontwikkeling. Zo vertegenwoordigt de grens voor alle jaren een constante koopkracht. Het besteedbaar huishoudensinkomen (exclusief huursubsidie) wordt gestandaardiseerd met behulp van de CBS-equivalentieschaal, een waarde vaste grens die voor alle huishoudens een zelfde welvaartsniveau vertegenwoordigt.

De *beleidsmatige grens* (of het sociaal minimum) is het wettelijk bestaansminimum zoals dat in de politieke besluitvorming voor elk jaar wordt vastgesteld. Om te kunnen beoordelen of het inkomen van een huishouden onder het minimum valt, moet aan de hand van de regelgeving worden vastgesteld welke norm voor het desbetreffende huishouden van toepassing is. De inkomensgrens is geformuleerd als 105% van het sociaal minimum (Statline CBS).

De lage-inkomensgrens en de beleidsmatige grens zijn twee aparte begrippen die naast elkaar gehanteerd worden.

De beleidsmatige grens wordt vanuit de overheid gedefinieerd en de overheid stelt ook de hoogte vast. De lage-inkomensgrens heeft vooral te maken met wat mensen te besteden

¹ Armoedemonitor SCP 2001

hebben. Bij toepassing van de begrippen dient er rekening mee gehouden te worden dat de begrippen elkaar voor een groot deel overlappen.

Beide grenzen zijn uitgangspunt bij het verzamelen van informatie over aard en de omvang van de verschillende (doel)groepen (bijvoorbeeld ouderen, jongeren, alleenstaanden, een-oudergezinnen, allochtonen etc.) die een laag inkomen hebben in Nijmegen.

Omdat het gemeentelijk beleid zich richt op verlichting van armoede-situaties en armoede vooral gerelateerd is aan hoeveel of hoe weinig mensen te besteden hebben is het besteedbaar inkomen dé belangrijkste indicator.

1.2.2 *Onderzoeksopzet*

Het onderzoek bestaat uit een analyse van bestaand statistisch materiaal. Daarbij zal vooral gezocht worden naar gegevens over de omvang van armoede in Nijmegen en de groepen die dat vooral treft.

Gebruikte onderzoeksrapporten en onderzoeksbronnen zijn o.m.

- de cijfers van 1999 en 2000 van de Regionale Inkomensverdeling (RIO) uit Statline het informatiesysteem van het CBS. In de Regionale Inkomensverdeling zijn de gegevens per stad opgenomen. Dat maakt het mogelijk om Nijmegen landelijk en met andere steden te vergelijken. Daarnaast zijn gegevens ontleend aan het Inkomens Panelonderzoek (IPO) van CBS.
- De cijfers over 1999 en 2000 van het CBS zijn de meeste recente cijfers.
- De Armoedemonitor 2001 en het Armoedebericht 2002 van het Sociaal Cultureel Planbureau met de CBS-cijfers van respectievelijk 1999 en 2000.
- Cijfers VROM huursubsidie
- Cijfers UWV
- Cijfers Sociale Verzekeringsbank
- Cijfers Stadsgetallen gemeente Nijmegen

De Nijmeegse situatie vergelijken we daarbij zoveel mogelijk met Arnhem als vergelijkbare stad en met Nederland als gemiddelde. Daarnaast wordt voor enkele gegevens een vergelijking gemaakt met steden tussen de 100.000 en 200.000 inwoners.

1.2.3 *Rapportage*

In hoofdstuk 2 zijn, voorafgaand aan de cijfers, een aantal definities opgenomen die veel gebruikt worden. Tevens zijn de landelijke normen van de lage-inkomensgrens en het besteedbaar inkomen van bijstandontvangers opgenomen. Deze cijfers zijn vooral bedoeld ter verduidelijking: hoe hoog, of hoe laag, is nu eigenlijk een bijstandsuitkering en waar ligt de grens als we het hebben over een laag inkomen.

Bij de presentatie van de cijfers is telkens aangegeven of het gaat om 'lage inkomens', 'langdurige lage inkomens' (langer dan 4 jaar een laag inkomen) en inkomens 'onder of rond het sociaal minimum'. Waar mogelijk zijn Nijmeegse cijfers vergeleken met landelijke cijfers en is er een vergelijking gemaakt met andere steden.

In dit hoofdstuk wordt verder aandacht besteed aan de inkomenspositie van allochtonen, uitkeringsgerechtigden, huursubsidie, ontwikkelingen en trends en wordt aandacht besteed aan de gevolgen van de belastingherziening van 2001.

In hoofdstuk 3 is een samenvatting en een totaaloverzicht gemaakt van de Nijmeegse cijfers.

2 Bevindingen

2.1 Definities

Er is gebruik gemaakt van de cijfers van het CBS/Statline/RIO, de Armoedemonitor 2001 en het Armoedebericht 2002 van het Sociaal Cultureel Planbureau. Voor een eenduidige interpretatie van de cijfers zijn er definities geformuleerd. Hieronder zijn de meest gebruikte definities omschreven.

Besteedbaar inkomen

Het besteedbaar inkomen is de som van de winst uit onderneming, inkomsten uit arbeid, opbrengsten van vermogen (inclusief eigen woning) en ontvangen overdrachten (o.a. alimentatie), verminderd met de premies sociale verzekeringen, overige betaalde overdrachten en loon-, inkomsten en vermogensbelasting. (Armoedemonitor 2001 SCP.)

Huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum

Het begrip inkomen onder (- 5%) of rond (+ 5%) het beleidsmatig of sociaal minimum is afgeleid van het besteedbaar inkomen. Het inkomen is gelijk aan het besteedbaar inkomen dat verminderd is met eventueel ontvangen huursubsidie.

Minimum inkomen (minima)

Een besteedbaar inkomen (exclusief huursubsidie) onder de beleidsmatige grens.

Het beleidsmatig of sociaal minimum is gebaseerd op het *sociale minimum*. Het sociale minimum is het wettelijk bestaansminimum dat in de politieke besluitvorming is vastgesteld. Deze grens is vooral van belang voor het bepalen van de omvang van de doelgroepen van het overheidsbeleid. De beleidsmatige grens bepaald op 105% van het sociaal minimum. Tot 65 jaar is het sociale minimum gelijk aan de bijstand en vanaf 65 jaar aan het WAO-pensioen (inclusief eventuele kinderbijslag). De laatste jaren is het AOW-pensioen hoger dan de bijstandsuitkering, ondermeer door de ouderenaftrek in de inkomstenbelasting.

Lage-inkomensgrens

De lage-inkomensgrens is een waarde vaste grens die geschikt is voor vergelijkingen in de tijd. De hoogte ervan is gelijk aan het bijstandsniveau van een eenpersoonshuishouden in 1979. De koopkracht van de bijstand lag in dat jaar op het hoogste punt sinds 1977. Voor andere typen huishoudens is een zelfde koopkracht bepaald met behulp van equivalentfactoren. Equivalentfactoren maken de inkomens van huishoudens onderling vergelijkbaar door rekening te houden met het aantal volwassenen in een huishouden, het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen. De grenzen voor de verschillende typen huishouden zijn aangepast aan de prijsontwikkeling. Zo ontstaan grenzen die in de loop van de tijd een zelfde koopkracht vertegenwoordigen. Doordat de koopkracht van de minimumuitkeringen lager is dan in 1979, ligt de lage-inkomensgrens boven het huidige sociale minimum. De grens wordt elk jaar aangepast aan de prijsontwikkeling en vertegenwoordigt daardoor voor alle jaren een constante koopkracht. Het besteedbaar huishoudensinkomen (exclusief huursubsidie) wordt gestandaardiseerd met behulp van de CBS-equivalentieschaal.

Binnen de groep 'lage inkomens' wordt een doelgroep onderscheiden met een 'langdurig laag inkomen'.

Langdurig laag inkomen

Tot de langdurige lage inkomens behoren huishoudens die minstens vier jaar achtereen van een laag inkomen moesten rondkomen. Studentenuishoudens en dat deel van de bevolking dat in een instelling, inrichting of een tehuis verblijft, zijn buiten beschouwing gelaten.

Particuliere huishoudens

In de inkomensonderzoeken van het CBS worden het individu en het huishouden als inkomenseenheden gebruikt. Huishoudens worden daarbij onderverdeeld in particuliere en institutionele huishoudens. Een particulier huishouden bestaat uit een of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoefte voorzien.

Buiten beschouwing worden gelaten huishoudens die hoofdzakelijk op studiefinanciering zijn aangewezen, nieuw gevormde huishoudens die niet het gehele jaar inkomen hebben, en personen die verblijven in instellingen, inrichtingen en tehuizen.

De cijfers die hierna in de tabellen gehanteerd worden zijn gebaseerd op particuliere huishoudens.

Eenpersoonshuishouden

Een eenpersoonshuishouden bestaat uit een persoon die alleen in een (deel van de) woonruimte gehuisvest is en zelf in de dagelijkse levensbehoefte voorziet of die een woonruimte deelt met anderen zonder met hen gemeenschappelijk in de dagelijkse levensbehoefte te voorzien.

Meerpersoonshuishoudens

Een meerpersoonshuishouden bestaat uit twee of meer personen die samen in een (deel van de) woonruimte zijn gehuisvest en gemeenschappelijk in hun dagelijkse levensbehoefte voorzien.

De meerpersoonshuishoudens worden verder onderscheiden op basis van het aantal minderjarige kinderen. Minderjarige kinderen zijn personen die jonger zijn dan 18 jaar en die aan de zorg van ouderen zijn toevertrouwd. Personen boven de 18 jaar worden als meerderjarigen aangemerkt.

Vaste lasten

De vaste lasten van huishoudens zijn uitgaven die voortvloeien uit contractuele verplichtingen. Het gaat om uitgaven aan huur (voor eigenaren: huurwaarde), water, energie, verzekeringen en consumptieve belastingen (b.v. gemeentelijke belastingen en heffingen, leges).

2.2 Landelijke normen inkomensgrenzen

Voor het verzamelen van informatie over inkomens is gebruik gemaakt van de inkomensgrenzen zoals die in de Armoedemonitor 2001 en het Armoedebericht 2002 zijn geformuleerd. Zoals dat bij de Probleemstelling reeds is aangegeven gaat het om de zogenaamde *lage-inkomensgrens* en om de zogenaamde *beleidsmatige grens of het sociaal minimum* (bijstandsniveau).

De definities van beide inkomensgrenzen zoals die in de Armoedemonitor 2001 en in het Armoedebericht 2002 van het Sociaal Cultureel Planbureau zijn gedefinieerd zijn hiervoor paragraaf 1.2.1 weergegeven.

Hieronder zijn zowel de bedragen van 1999 als 2000 van beide inkomensgrenzen vermeld:

Tabel 1. Landelijke lage-inkomensgrens en besteedbaar inkomen van bijstandsontvangers per type huishouden weergegeven in 1999² per jaar

	alleenstaande	(echt)paar		eenoudergezin		
		zonder kinderen	een kind	twee kinderen	een kind	twee kinderen
Euro's						
Lage-inkomensgrens	9.221	12.390	15.173	16.610	11.851	13.827
bijstandsniveau*	7.900	11.200	11.900	12.800	10.900	11.900

* CBS-cijfer netto-uitkering inclusief vakantietoeslag en eventuele kinderbijslag (kind tussen 6 en 12 jaar).

Tabel 2. Landelijke lage inkomensgrens en besteedbaar inkomen van bijstandontvangers voor verschillende typen huishoudens, 2000³ per jaar

	alleenstaande	(echt)paar		eenoudergezin		
		zonder kinderen	een kind	twee kinderen	een kind	twee kinderen
Euro's						
Lage-inkomensgrens	9.435	12.692	15.543	17.015	12.140	14.164
bijstandsniveau*	8.100	11.500	12.300	13.300	11.300	12.300

* CBS-cijfer netto-uitkering inclusief vakantietoeslag en eventuele kinderbijslag (kind tussen 6 en 12 jaar).

Tabel 3. Landelijke lage inkomensgrens en besteedbaar inkomen van bijstandontvangers voor verschillende typen huishoudens, 2000 per maand⁴

	alleenstaande	(echt)paar		eenoudergezin		
		zonder kinderen	een kind	twee kinderen	een kind	twee kinderen
Euro's						
Lage-inkomensgrens	790	1.060	1.300	1.420	1.010	1.180
bijstandsniveau*	680	960	1.030	1.110	940	1.030

* CBS-cijfer netto-uitkering inclusief vakantietoeslag en eventuele kinderbijslag (kind tussen 6 en 12 jaar).

Bij de indeling naar inkomensgroep worden in de analyse de volgende huishoudens en personen buiten beschouwing gelaten: huishoudens die hoofdzakelijk op studiefinanciering zijn aangewezen, nieuwe gevormde huishoudens die niet het gehele jaar een inkomen hebben, en personen die verblijven in instellingen, inrichtingen en tehuizen.

² Armoedemonitor SCP 2001

³ Armoedebericht SCP 2002

⁴ Armoedebericht SCP 2002

2.3 Situatie Nijmegen in vergelijking met Arnhem en Nederland totaal

2.3.1 Totale inkomensontwikkeling 1989-2000

De gemiddelde inkomens van alle Nijmeegse inkomenstrekkingen zijn in de periode 1989 – 2000 gestegen. De inkomensontwikkeling wordt door het CBS aangegeven met een indexcijfer waarbij het jaar 1989 op 100 is gesteld. In vergelijking met de 25 grote steden heeft Nijmegen in 2000 het hoogste indexcijfer: 146,4. Nederland totaal heeft een indexcijfer van 140. Uit onderstaande gegevens blijkt echter dat Nijmegen niettemin toch een grote groep lage inkomens heeft. In onderstaande tabel treft U de indexcijfers van de 25 grote steden aan.

Tabel 4. Inkomensontwikkeling 1989-2000 en gemiddeld besteedbaar inkomen in 2000

Regionale inkomensverdeling 2000, kerncijfers			
	Inkomens van huishouden / Inkomenstrekkingen		
Inkomensontwikkeling 1989 - 2000		Gemiddeld besteedbaar inkomen in 2000	
Regio's	1989 = 100	Regio's	2000
			X 1.000 euro's
Nederland totaal	140,0	Nederland totaal	20,9
Gelderland (PV)	142,0	Gelderland (PV)	20,8
Nijmegen	146,4	Groningen	17,3
Utrecht	146,4	Enschede	18,5
Leiden	145,9	Nijmegen	18,8
Amersfoort	145,3	Arnhem	18,9
's-Hertogenbosch	144,6	Emmen	18,9
Breda	143,3	Amsterdam	19,0
Apeldoorn	142,3	's-Hertogenbosch	19,2
Amsterdam	141,6	Utrecht	19,6
Arnhem	141,5	Tilburg	20,0
Haarlem	141,4	Eindhoven	20,1
Eindhoven	141,1	Zwolle	20,2
Tilburg	140,5	Dordrecht	20,3
Haarlemmermeer	139,9	Haarlem	20,3
Zaanstad	139,7	Leiden	20,8
Ede	139,6	Zaanstad	20,9
Zwolle	139,6	Breda	21,0
Maastricht	139,4	Apeldoorn	21,1
Dordrecht	138,7	Maastricht	21,1
Enschede	138,7	's-Gravenhage	21,3
's-Gravenhage	138,6	Rotterdam	21,5
Rotterdam	138,2	Ede	21,6
Almere	138,0	Almere	21,9
Groningen	137,6	Amersfoort	22,1
Zoetermeer	137,4	Haarlemmermeer	23,7
Emmen	131,2	Zoetermeer	23,7

Centraal bureau voor de statistiek, Voorburg/Heerlen 2002

Ondanks de verbetering (eerste twee kolommen van tabel 4) blijkt dat Nijmegen niet tot de steden behoort met de gunstigste inkomenssituatie. Zie daarvoor de derde en de vierde kolom in tabel 4 waarin het gemiddelde besteedbare inkomen in 2000 is weergegeven. Bovendien is er (ook) in Nijmegen een substantiële groep met een laag inkomen respectievelijk een inkomen onder of rond het sociaal minimum. Deze nota gaat verder over deze groep.

2.3.2 Cijfers lage inkomens

Op basis van de cijfers van 1999 en 2000 van de Regionale Inkomensverdeling in Statline van CBS zijn de volgende tabellen gemaakt. Op alle overzichten is ter vergelijking Nederland, Arnhem en Nijmegen opgenomen.

Het in de tabellen gebruikte begrip inkomen is gelijk aan het besteedbaar inkomen dat verminderd is met eventueel ontvangen huursubsidie. De kinderbijslag en de koopkrachttoeslag die in de huursubsidie begrepen is, is aan het inkomen toegevoegd. Het inkomen is gecorrigeerd voor de verschillen in samenstelling en grootte van het huishouden en voor de inflatie.

In paragraaf 2.2. zijn in tabel 1. en 2. de bedragen van de inkomensgrenzen per jaar van 1999 en 2000 vermeld en in tabel 3 zijn de bedragen van de inkomensgrenzen per maand van 2000 weergegeven.

2.3.3 Huishoudens onder of rond het sociaal minimum

In de eerste tabel is aangegeven

- het aantal particuliere huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum,
- het percentage huishoudens met een inkomen bedoeld onder a. en
- het rangnummer.

Het rangnummer geeft aan welke plaats een gemeente inneemt in de rangschikking van alle gemeenten.

Tabel 5. Aantal huishoudens onder of rond het sociaal minimum

	Particuliere huishoudens onder of rond het sociaal minimum (bijstandniveau)					
	Aantal huishoudens x 1000		Percentage		Rangnummer	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Nederland totaal	625,0	591,3	9,7	9,1	537	504
Arnhem	8,4	7,7	13,6	12,5	521	490
Nijmegen	9,2	8,5	13,9	12,7	523	494

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Toelichting tabel 5

In Nijmegen bedraagt in 1999 het aantal huishoudens dat een inkomen heeft onder of rond het sociaal minimum 9.200. In 2000 zijn dat er 8.500. Dat is 13,9% in 1999 en 12,7% in 2000 van het totaal aantal huishoudens. Landelijk is dat percentage 9,7% respectievelijk 9,1%. Arnhem heeft een percentage van 13,6% in 1999 en 12,5% in 2000.

2.3.4 Huishoudens met een langdurig laag inkomen

In de volgende tabel is aangegeven het aantal particuliere huishoudens met een langdurig laag inkomen, het percentage en het rangnummer.

Tabel 6. Aantal huishoudens met een langdurig laag inkomen (lage-inkomensgrens)

	Particuliere huishoudens met langdurig laag inkomen					
	Aantal huishoudens x 1000		Percentage		Rangnummer	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Nederland totaal	390,0	370,7	6,1	5,7	537	504
Arnhem	5,2	5,1	8,4	8,2	491	475
Nijmegen	5,9	5,5	8,8	8,2	497	474

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Toelichting tabel 6

Het aantal huishoudens met een langdurig laag inkomen (lage-inkomensgrens) bedraagt 5.900 in 1999 en 5.500 in 2000. Dat is 8,8% in 1999 en 8,2% in 2000 van het totaal aantal huishoudens. Landelijk is dat percentage 6,1% respectievelijk 5,7%. Arnhem heeft een percentage van 8,4% in 1999 en 8,2% in 2000.

2.3.5 Vergelijking met andere gemeenten

Nederland telde 537 gemeenten in 1999 en 504 in 2000. In tabel 6 zijn 15 gemeenten opgenomen met een inwoneraantal van tussen de 100.000 en 200.000 inwoners. Hieronder zijn de percentages van de huishoudens onder of rond het sociaal minimum en de huishoudens met langdurige lage inkomens weergegeven. Het tweede cijfer geeft de rangorde t.o.v. van alle gemeenten in Nederland. Het cijfer tussen de haakjes geeft de rangorde aan van de 15 gemeenten in deze tabel.

Hoe hoger in de rangorde des te minder huishoudens onder of rond het sociaal minimum en hoe minder huishoudens met een langdurig laag inkomen.

Tabel 7. Rangorde particuliere huishoudens grotere gemeenten

Regionale indeling	Percentage en rangorde particuliere huishoudens grotere gemeenten					
	Huish. onder of rond het soc. minimum			Huishoudens met langdurig laag inkomen		
	1999	2000		1999	2000	
Nederland totaal	9,7%	9,1%	537	6,1%	5,7%	537
Amersfoort	7,4%	7,1%	263 (01)	4,1%	3,6%	230 (01)
Apeldoorn	8,2%	7,3%	341 (02)	5,2%	5,0%	359 (02)
Zwolle	8,9%	8,5%	400 (03)	5,9%	5,4%	413 (04)
Breda	9,2%	8,9%	414 (04)	5,9%	5,5%	416 (05)
's-Hertogenbosch	9,5%	8,7%	438 (05)	5,9%	5,7%	419 (06)
Haarlem	9,6%	9,0%	442 (06)	5,8%	5,6%	409 (03)
Eindhoven	10,4%	9,9%	469 (07)	6,6%	6,3%	449 (08)
Leiden	11,0%	10,4%	478 (08)	6,5%	6,1%	443 (07)
Dordrecht	11,5%	11,4%	496 (09)	7,7%	7,2%	475 (10)
Tilburg	11,8%	10,4%	500 (10)	7,4%	7,1%	467 (09)
Maastricht	12,6%	12,1%	511 (11)	8,0%	7,6%	480 (11)
Arnhem	13,6%	12,5%	521 (12)	8,4%	8,2%	491 (12)
Nijmegen	13,9%	12,7%	523 (13)	8,8%	8,2%	497 (13)
Enschede	14,4%	13,3%	527 (14)	10,0%	9,2%	511 (14)
Groningen	16,5%	15,0%	530 (15)	10,4%	10,1%	513 (15)

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Toelichting tabel 7

De rangorde van huishoudens onder of rond het sociaal minimum en huishoudens met een langdurig laag inkomen zijn nagenoeg gelijk. Er treden verschuivingen op van maximaal 1 plaats.

Zoals uit de tabel blijkt neemt Nijmegen, t.o.v. de 15 gemeenten, zowel in 1999 als in 2000 een 13^e plaats in als het gaat om huishoudens onder of rond het sociaal minimum. Als het gaat om huishoudens met een langdurig laag inkomen neemt Nijmegen in 1999 een 13^e plaats in en in 2000 een 12^e plaats.

2.3.6 Huishoudens met een laag inkomen (lage-inkomensgrens)

Hieronder zijn **alle huishoudens** met een laag inkomen weergegeven (tabel 8.) verdeeld naar: **eenpersoonshuishoudens**, tabel 9.), **meerpersoonshuishoudens zonder minderjarigen** (tabel 10.) en **meerpersoonshuishoudens met minderjarigen** (tabel 11.).

Tabel 8. Totaal aantal huishouden met een laag inkomen:

	Particuliere huishoudens met laag inkomen					
	Totaal aantal huishoudens x 1.000		Aantal met een laag inkomen x 1.000		Percentage met een laag inkomen	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Nederland totaal	6.424,1	6.477,2	880,5	822,6	13,7	12,7
Arnhem	61,8	61,7	11,8	10,6	19,1	17,6
Nijmegen	66,8	66,7	13,1	11,8	19,6	17,7

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Tabel 9. Aantal eenpersoonshuishoudens met een laag inkomen

	Particuliere huishoudens met laag inkomen					
	Totaal aantal eenpersoons- huishoudens x 1.000		Aantal met een laag inkomen x 1.000		Percentage met een laag inkomen	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Nederland totaal	2.021,7	2.053,7	469,9	447,7	23,2	21,8
Arnhem	26,0	25,9	6,7	6,3	25,9	24,2
Nijmegen	29,0	29,0	8,0	7,2	27,6	24,7

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Tabel 10. Aantal meerpersoonshuishoudens zonder kinderen met een laag inkomen

	Particuliere huishoudens met laag inkomen					
	Totaal aantal meerpersoons huishoudens zonder kinderen x 1.000		Aantal met een laag inkomen x 1.000		Percentage met een laag inkomen	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Nederland totaal	2.602,9	2.604,5	140,9	130,2	5,4	5,0
Arnhem	21,7	21,6	1,6	1,5	7,2	6,8
Nijmegen	23,0	22,7	1,7	1,5	7,2	6,6

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Tabel 11. Aantal meerpersoonshuishoudens met minderjarigen met een laag inkomen

	Particuliere huishoudens met laag inkomen					
	Totaal aantal meerpersoons huishoudens met minder- jarige kinderen x 1.000		Aantal met een laag inkomen x 1.000		Percentage met een laag inkomen	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Nederland totaal	1.799,6	1.819,0	269,8	247,4	15,0	13,6
Arnhem	14,1	14,2	3,5	3,1	24,6	22,1
Nijmegen	14,7	15,0	3,4	3,2	23,3	21,1

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Samenvatting van 8, 9, 10 en 11

Nijmegen heeft volgens de CBS cijfers van 1999 66.800 huishoudens en 66.700 in 2000.

Daarvan hebben 13.100 in 1999 en 11.800 huishoudens in 2000 een laag inkomen, respectievelijk 19,6% en 17,7% van het totaal aantal huishoudens in Nijmegen.

Deze 13.100 respectievelijk 11.800 huishoudens zijn als volgt verdeeld:

Tabel 12. Verdeling lage inkomens naar soort huishouden

eenpersoonshuishoudens				meerpers.huish. zonder kinderen				meerpers.huish. met kinderen			
1999		2000		1999		2000		1999		2000	
abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
8.000	27,6	7.200	24,7	1.700	7,2	1.500	6,6	3.400	23,3	3.200	21,1

% = aandeel in totaal van de categorie huishoudens

Toelichting tabel 12

Uit deze cijfers blijkt dat in Nijmegen het aantal eenpersoonshuishoudens met een laag inkomen aanzienlijk groter is dan de groep meerpersoonshuishoudens zonder en met kinderen.

Ook blijkt dat Nijmegen vergeleken met Nederland in totaal relatief veel meerpersoonshuishoudens met kinderen met een laag inkomen heeft.

2.3.7 Verdeling naar leeftijd

Hieronder zijn de huishoudens met een laag inkomen, een langdurig laag inkomen en de huishoudens onder of rond het sociaal minimum naar leeftijdsgroep weergegeven.

De leeftijd van de hoofdkostwinner is basis voor de berekening.

Tabel 13. Leeftijdsgroep jonger dan 45 jaar, 2000

Jonger dan 45 jaar				
	Aantal huishoudens x 1000	waarvan met een laag inkomen	waarvan met langdurig laag inkomen	waarvan met een inkomen onder of rond het sociaal minimum
Nederland	2.903,7	12,9	4,0	8,5
Gelderland	331,1	11,5	3,5	7,3
Arnhem	31,1	18,0	5,9	12,1
Nijmegen	32,1	18,6	6,1	12,9

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Tabel 14. Leeftijdsgroep 45 tot 65 jaar, 2000

45 tot 65 jaar				
	Aantal huishoudens x 1000	waarvan met een laag inkomen	waarvan met langdurig laag inkomen	waarvan met een inkomen onder of rond het sociaal minimum
Nederland	2.185,5	11,1	5,4	8,0
Gelderland	258,6	9,5	4,4	6,8
Arnhem	18,4	17,8	10,3	12,5
Nijmegen	20,9	17,4	10,1	12,2

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Tabel 15. Leeftijdsgroep 65 jaar en ouder, 2000

	65 jaar en ouder			
	Aantal huishoudens x 1000	waarvan met een laag inkomen	waarvan met langdurig laag inkomen	waarvan met een inkomen onder of rond het sociaal minimum
Nederland	1.388,0	15,1	9,9	12,2
Gelderland	162,2	14,0	8,7	11,1
Arnhem	12,2	16,4	11,1	13,5
Nijmegen	13,7	16,1	10,1	13,1

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Toelichting tabel 13, 14 en 15: verdeling naar leeftijd

Uit deze cijfers blijkt dat het percentage huishoudens met een laag inkomen in alle leeftijdscategorieën ongeveer hetzelfde. Dat geldt ook voor de groep met een inkomen onder of rond het sociaal minimum. Die situatie is anders bij mensen die een langdurig laag inkomen hebben. De groep 45 jaar en ouder heeft een groter aandeel langdurig laag inkomen. Vergeleken met Nederland (totaal) en met Gelderland (totaal) hebben Arnhem en Nijmegen een beduidend hoger percentage huishoudens met een laag inkomen of een langdurig laag inkomen, een inkomen onder of rond het sociaal minimum.

Uit het Armoedebericht 2002 zijn de volgende landelijke cijfers m.b.t. mannen en vrouwen ouder en jonger dan 65 jaar overgenomen. Omdat deze cijfers afkomstig zijn uit het Inkomenspanelonderzoek (IPO) van CBS, wijken deze enigszins af van de cijfers die uit het Regionaal Inkomensoverzicht (RIO) van CBS afkomstig zijn.

Tabel 16. Huishoudens met een laag inkomen in Nederland

	Huishoudens met een laag inkomen* naar mannen en vrouwen jonger en ouder dan 65 jaar					
	1990		1995		2000**	
	Huishoudens totaal x 1000	waarvan met laag inkomen %	Huishoudens totaal x 1000	waarvan met laag inkomen %	Huishoudens totaal x 1000	waarvan met laag inkomen %
Totaal	5.712	15,0	6.134	15,5	6.527	12,3
Waarvan:						
Alleenstaande man, < 65 jaar	567	19,8	660	20,8	783	16,8
Alleenstaande vrouw, < 65 jaar	477	26,5	488	27,0	562	23,4
Alleenstaande man, > = 65 jaar	117	25,7	147	23,3	168	15,4
Alleenstaande vrouw, > = 65 jaar	493	33,8	553	35,1	587	24

Bron: CBS Inkomenspanelonderzoek

- Koopkracht onder het bijstandsniveau ** Voorlopig cijfer

Toelichting tabel 16

Uit deze landelijk gegevens blijkt dat lage inkomens het meest voorkomen bij alleenstaande vrouwen en in het bijzonder alleenstaande vrouwen van > 65 jaar. Er is een afname van het percentage lage inkomen bij alleenstaande ouderen. Bij de vrouwen daalde dat de afgelopen vijf jaar met 11,1 procent en bij de mannen met 7,9%. In de afgelopen tien jaar daalde het percentage lage inkomen bij alleenstaande ouderen met tien procent. Deze gegevens zijn nog niet op stedelijk niveau beschikbaar.

2.3.8 Inkomensverdeling

Het CBS (Statline) kent een inkomensverdeling van huishoudens in tien klassen. De klassengrenzen van de verdeling zijn als volgt bepaald: de huishoudens van geheel Nederland worden gerangschikt naar hoogte van besteedbaar inkomen. Daarna worden de huishoudens in tien, qua aantal gelijke groepen (zogenaamde decielgroepen) verdeeld en wordt het hoogste inkomen in elke groep bepaald. Deze inkomens vormen de klassengrenzen (zogenaamde decielen).

Tabel 17. Verdeling particuliere huishoudens naar 10 inkomensklassen in 1999

	totale bevolking x 1.000	Inkomensverdeling particuliere huishoudens *) met inkomen 1999									
		1e	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e
Nederland	6.572,3	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Arnhem	63,4	13,8	13,0	12,9	10,8	9,5	9,0	8,4	8,3	7,8	6,5
Nijmegen	68,8	15,1	13,5	12,3	10,9	10,2	8,6	7,8	7,2	7,5	6,9

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

*) De hier opgenomen populatie omvat de particuliere huishoudens (exclusief studentenhuishoudens) met inkomen.

1° = minder dan 10.200 euro

6° = 22.300 tot 25.800 euro

2° = 10.200 tot 13.400 euro

7° = 25.800 tot 29.600 euro

3° = 13.400 tot 16.200 euro

8° = 29.600 tot 34.200 euro

4° = 16.200 tot 19.200 euro

9° = 34.200 tot 41.500 euro

5° = 19.200 tot 22.300 euro

10° = 41.500 euro en meer

Ter informatie: de lage inkomensgrens ligt in 1999 tussen € 9.221 en € 16.610 en het bijstandsniveau ligt in 1999 tussen € 7.900 en € 12.800 zijnde de bedragen voor een alleenstaande en een echtpaar met 2 kinderen. Genoemde bedragen behoren tot de eerste 3 decielen.

Tabel 18. Verdeling particuliere huishoudens naar 10 inkomensklassen in 2000

	totale bevolking x 1.000	Inkomensverdeling particuliere huishoudens*) met inkomen 2000									
		1e	2e	3e	4e	5e	6e	7e	8e	9e	10e
Nederland	6.623,8	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Arnhem	63,6	13,9	13,3	12,0	10,7	9,9	9,1	8,6	8,4	7,7	6,5
Nijmegen	68,7	14,3	13,6	12,0	11,1	10,3	8,6	7,8	7,5	7,8	7,0

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

*) De hier opgenomen populatie omvat de particuliere huishoudens (exclusief studentenhuishoudens) met inkomen.

1° = minder dan 10.700 euro

6° = 23.500 tot 27.100 euro

2° = 10.700 tot 14.000 euro

7° = 27.100 tot 31.000 euro

3° = 14.000 tot 17.000 euro

8° = 31.000 tot 35.900 euro

4° = 17.000 tot 20.100 euro

9° = 35.900 tot 43.700 euro

5° = 20.100 tot 23.500 euro

10° = 43.700 euro en meer

Ter informatie: de lage inkomensgrens ligt in 2000 tussen € 9.435 en € 17.015 en het bijstandsniveau ligt in 2000 tussen € 8.100 en € 13.300 zijnde de bedragen voor een alleenstaande en een echtpaar met 2 kinderen. Genoemde bedragen behoren tot de eerste 3 decielen.

Toelichting tabel 17 en 18

Het blijkt dat in Nijmegen in 1999 40,9% en in 2000 39,9% tot de eerste 3 decielen behoren. Nijmegen heeft dus ongeveer 10% meer huishoudens in de eerste drie decielen dan Nederland gemiddeld.

In de hiernavolgende tabel zijn de inkomens verdeeld naar laagste, midden en hoogste inkomens. Nijmegen is vergeleken met 15 grote steden en met Nederland totaal en de Provincie Gelderland totaal.

De grenzen zijn als volgt verdeeld:

- Laagste (40%) = het inkomen van deze groep bedraagt minder dan 19.200 euro in 1999 en 20.100 in 2000
- Midden (40%) = het inkomen van deze groep bedraagt 19.200 tot 34.200 euro in 1999 en 20.100 tot 35.900 euro in 2000
- Hoogste (20%) = het inkomen in deze groep bedraagt 34.200 euro en meer in 1999 en 35.900 euro en meer in 2000.

Tabel 19. Verdeling huishoudens naar laagste (40%), midden (40%) en hoogste (20%) in 1999 en 2000

	Inkomensverdeling particuliere huishoudens met 52 weken inkomen							
	Totale bevolking		Laagste (40%)		Midden (40%)		Hoogste (20%)	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
x 1000			%	%	%	%	%	%
Nederland totaal	6.572,3	6.623,8	40,0	40,0	40,0	40,0	20,0	20,0
Gelderland	759,0	765,5	37,6	37,4	41,9	41,8	20,5	20,8
Amersfoort	53,2	53,9	36,6	36,3	40,8	40,2	22,6	23,4
Apeldoorn	63,3	63,3	37,5	37,3	41,8	41,7	20,7	21,0
'-Hertogenbosch	55,5	55,9	39,4	39,0	39,6	39,4	21,0	21,6
Breda	69,1	69,7	41,2	41,2	38,8	38,9	20,0	20,0
Zwolle	44,8	51,9	41,3	44,6	41,5	37,8	17,2	17,6
Haarlem	68,9	68,1	43,4	43,8	38,1	37,2	18,5	19,1
Eindhoven	90,8	91,1	44,8	44,8	38,5	38,5	16,7	16,7
Leiden	52,1	52,1	46,7	46,5	33,5	33,7	19,8	19,8
Dordrecht	51,8	51,9	45,0	44,6	37,4	37,8	17,6	17,6
Tilburg	81,1	81,9	45,3	45,2	38,2	38,6	16,5	16,3
Maastricht	52,2	52,4	46,7	47,4	37,4	37,0	15,9	15,6
Arnhem	63,4	63,6	50,5	49,9	35,2	35,9	14,3	14,2
Nijmegen	68,8	68,7	51,8	51,0	33,8	34,2	14,4	14,8
Enschede	62,7	62,8	50,5	50,3	36,9	36,8	12,6	12,8
Groningen	79,5	79,0	58,0	57,6	31,7	31,7	10,3	10,7

Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg / Heerlen

Toelichting tabel 19

In bovenstaande tabel is een inkomensverdeling gemaakt naar laagste, midden en hoogste inkomens. De huishoudens van geheel Nederland zijn gerangschikt naar hoogte van besteedbaar inkomen. Daarna zijn de huishoudens verdeeld in laagste 40%, midden 40% en hoogste 20%.

Volgens tabel 19 behoort in Nijmegen 51% in 2000 tot de laagste inkomensgroep. Dat is 11% hoger dan het landelijke cijfer.

De tabel laat eveneens de inkomensverdeling bij de verschillende steden t.o.v. het landelijk cijfer zien. Amersfoort heeft met 36,3% het laagste percentage laagste

inkomens en Groningen het hoogste met 57,6%. Nijmegen behoort bij de groep steden met verhoudingsgewijs een hoog aandeel lage inkomens.

Instroomkans armoede

Mensen die de voornaamste bron van het huishoudinkomen zagen veranderen van loon of winst in een uitkering, kwamen relatief vaak onder de lage-inkomensgrens terecht. Met name de overgang van loon of winst naar een bijstandsuitkering gaat gepaard met hoge instroomkansen. 62% van de personen die in 1998 veranderde van loon of winst naar bijstand als voornaamste inkomensbron, belandde in de armoede. Onder gepensioneerden is de instroomkans relatief laag (2%).⁵

2.4 Inkomenspositie allochtonen landelijk en in Nijmegen

2.4.1 De landelijke situatie

Er is een ongunstige inkomenspositie vooral bij niet-westerse allochtonen.⁶ Van de in totaal 800 duizend huishoudens met een laag inkomen in Nederland was in 2000 30% allochtoon. Bijna tweederde van deze huishoudens was afkomstig uit niet-westerse landen zoals Turkije, Marokko en Suriname. Naar verhouding komt een laag inkomen veel voor bij niet-westerse allochtonen. Een op de drie niet-westerse allochtone huishoudens in ons land had in 2000 een inkomen dat lager was dan de lage-inkomensgrens. Dit percentage is ruim drie keer zo hoog als dat bij Nederlandse huishoudens en ruim twee keer zo hoog als dat bij huishoudens uit andere westerse landen. Deze verhoudingen zijn ook aanwezig als het gaat om de vergelijking van de huishoudens met een langdurig laag inkomen.

Volgens de armoedemonitor 2001 van het SCP⁷ is armoede ook een allochtonenprobleem. Van de huishoudens in Nederland met een niet-westerse allochtone hoofdkostwinner heeft bijna 40% een laag inkomen. Zij maken 17% uit van de lage-inkomensgroep, terwijl deze categorie allochtonen 6% van alle huishoudens omvat. Ook in de groep met een langdurig (vier jaar of langer) laag inkomen is een op de zes huishoudens van niet-westerse allochtone afkomst.

Onder huishoudens van niet-westerse herkomst nam het aandeel lage inkomens sterk af. Tussen 1998 en 2000 daalde het met 6 procentpunt tot 33 procent. De afname was met respectievelijk 10 en 8 procentpunt het grootst onder de Turkse en Marokkaanse huishoudens. Ondanks deze afname lag het percentage huishoudens met een laag inkomen bij niet-westerse huishoudens in 2000 nog steeds drie keer zo hoog als bij autochtone huishoudens.⁸

⁵ Armoedemonitor 2001 SCP pag. 33

⁶ Sociaal-economische maandstatistiek 2002/7

⁷ Armoedemonitor 2001 SCP pag. 204

⁸ Persbericht 22-11-2002: Armoedebericht 2002, SCP

2.4.2 De Nijmeegse situatie

Tabel 20. Verdeling Nijmeegse huishoudens met 52 weken inkomen naar land van herkomst 2000

	Totaal aantal huishoudens *)	Met laag inkomen	Met langdurig laag inkomen	Met een inkomen onder of rond het sociaal minimum
		%	%	%
Totaal Nijmegen	66.700	17,7	8,2	12,7
Nederlanders	53.300	15,0	6,9	10,6
Overige westerse landen	8.100	19,9	10,4	15,3
Niet-westerse landen	5.200	41,9	17,7	30,1
Turkije	1.400	44,6	21,5	34,7
Marokko	800	45,6	21,9	26,1
Suriname	600	36,2	16,9	28,5
Nederlandse Antillen en Aruba	600	32,0	X **)	20,9

*) aantallen zijn afgerond op 1000-tallen

**) x = aantal te gering voor betrouwbare weergave

Toelichting tabel 20

Van de in totaal 66.700 huishoudens in Nijmegen is 20% allochtoon. Van deze groep komt 38% uit niet-westerse landen zoals Turkije Marokko en Suriname. Bijna 42% van deze groep heeft een laag inkomen. Daarvan heeft 17,7% een langdurig laag inkomen en 30,1% een inkomen onder of rond het sociaal minimum.

2.4.3 Jonge allochtonen (algemene Nederlandse situatie)

Bij de jongere allochtonen zijn de Surinaamse en Antilliaanse eenoudergezinnen een aandachtsgroep. Dit is niet uitsluitend een probleem van uitkeringsafhankelijkheid, aangezien uit eerdere analyses is gebleken dat ook onder werkende eenoudergezinnen de armoedepercentages hoog zijn. Dat geldt overigens niet voor werkende eenoudergezinnen van Creools-Surinaamse afkomst (SCP/SBS 1999: 154-157)⁹.

2.4.4 Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse huishoudens (algemene Nederlandse situatie)

Ook het inkomen van Turkse en Marokkaanse huishoudens ligt relatief vaak beneden de lage-inkomensgrens, vanwege de slechte arbeidsmarktpositie en de relatief grote gezinnen. Onder Antillianen van de eerste generatie die na 1980 in Nederland zijn gekomen, is het armoedepercentage zeer hoog. Dit zijn merendeels mensen die in het land van herkomst al een probleemcategorie vormden (lage opleiding, weinig arbeidservaring).

Eenoudergezinnen waarvan de hoofdkostwinner afhankelijk is van een bijstandsuitkering komen veel voor onder Surinaamse en Antilliaanse vrouwen.

2.4.5 Oudere allochtonen (algemene Nederlandse situatie)

Voor de nog vrij beperkte, maar in omvang groeiende, groep gepensioneerde allochtonen is het van belang dat pensioenaanspraken volledig worden geëffectueerd en dat men het recht op aanvullende bijstand benut wanneer men onvoldoende AOW heeft

⁹ Armoedemonitor 2001 DCP

opgebouwd. Een groot deel van deze groep zal overigens hierdoor toch niet boven de lage-inkomengrens uitkomen. Vanwege de demografische ontwikkeling kan men verwachten dat in de toekomst het aantal allochtone ouderen met een laag inkomen zal toenemen.

Ook voor de oudere niet-gepensioneerde allochtonen (met name Turkse en Marokkaanse mannen) is het perspectief op ontsnapping uit de armoede beperkt. Zij zijn vaak aangewezen op een WAO-uitkering, die zij vanwege hun fysieke beperkingen ontvangen, en die door het lage loon dat zij eerder verdienden, niet hoog is.

Bij zowel de Turken als de Marokkaanse huishoudens van de eerste generatie komt armoede het vaakst voor. Dit is ook wel te begrijpen. Velen van hen werken al geruime tijd niet meer en hun uitkeringsafhankelijkheid is groot. De herstructurering van de economie in de jaren zeventig en tachtig heeft hen zwaar getroffen. Een groot deel is toen in de WAO terechtgekomen, anderen zijn werkloos geraakt en velen van hen hebben nadien nooit meer gewerkt (Dagevos 2001b) Langzaam telt deze categorie steeds meer 65 plussers, die doorgaans geen volledige AOW-uitkering hebben; aan de voorwaarde vijftig jaar en Nederland te hebben gewoond voldoet bijna niemand (Tesser et al. 1998). Ook is er bij weinigen sprake van aanvullende pensioenvoorzieningen. In vergelijking met de eerste generatie gastarbeiders is er sprake van iets minder armoede onder de Turken en Marokkanen van de tweede generatie, maar dit is gegeven de zeer ongunstige positie van de eerste generatie gastarbeiders nauwelijks positief te noemen.

Er is een oververtegenwoordiging van WAO-ers en bijstandsuitkeringgerechtigden onder allochtonen.

2.5 Inkomenspositie WAO, WAZ, Wajong, WW,¹⁰ AOW en ANW-gerechtigden¹¹

Ook personen met een WAO-, WAZ-, Wajong- en WW-uitkering kunnen behoren tot de lage-inkomensgroep. Ook kan het verstrijken van een bepaalde termijn bijvoorbeeld ingeval van een WW-uitkering mensen doen belanden in de lage-inkomensgroep. Voor cijfers over deze uitkeringsgerechtigden is contact gezocht met UWV (Uitvoering Werknemersverzekeringen)¹².

Tabel 21. Aantallen lopende uitkeringen WAO, WAZ, Wajong en WW, eind 2001

	WAO	WAZ	Wajong	WW
Nederland	792.116	55.781	130.624	165.679
Arnhem	7.479	252	1.786	1.917
Nijmegen	7.155	303	1.536	1.776

Als bijlage zijn gedetailleerde overzichten opgenomen van het aantal uitkeringsgerechtigden WAO, uitkeringen WAZ, uitkeringen Wajong en uitkeringsgerechtigden WW naar gemeente 2001.

¹⁰ WAO: Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering,
WAZ: Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering Zelfstandigen,
Wajong: Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten,
WW: Werkloosheidswet

¹¹ AOW: Algemene Ouderdomswet
Anw: Algemene Nabestaandenwet

¹² Per 1 januari 2002 zijn de voormalige uitvoeringsinstellingen (Guo, Gak, Cadans, Bouwnijverheid) en voormalig opdrachtgever Lisv verder gegaan onder de naam Uitvoering Werknemersverzekeringen, kortweg UWV.

Omdat bij de statistieken uit Statline van het CBS gekozen is voor de vergelijking van Nijmegen met Arnhem en totaal Nederland, is met de cijfers van Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV) dezelfde indeling genomen.

De cijfers geven de omvang van de verschillende uitkeringsgroepen weer. Daarnaast is er een verdeling gemaakt naar geslacht, leeftijd en uitkeringsduur. Voor wat betreft de WW-uitkeringgerechtigden zijn ook de nieuwe en beëindigde uitkeringen opgenomen, alsmede de reden van beëindiging.

UWV kan helaas nog geen gegevens verstrekken over de hoogte van de uitkeringen. Mochten er meer vragen komen over de hoogte van de uitkeringen, dan wil men hier graag aan tegemoetkomen. Het duurt dan ca. een jaar om e.e.a. te realiseren.

Volgens informatie van het SCP¹³ blijkt dat onder mensen die werk hebben ingeruild voor een WAO-uitkering de kans op instroom in armoede landelijk is toegenomen van 16% in 1992 naar 23 % in 1998. Dit houdt vermoedelijk verband met de gewijzigde uitkeringsvoorwaarden, waardoor arbeidsongeschikten na verloop van tijd een lagere vervolgitkering krijgen.

Personen met een WW-uitkering komen nog wel relatief vaak uit de armoede (45%). De mobiliteit onder hen is hoog.

Vooraf uitkeringsgerechtigden die blijvend een uitkering hebben als voornaamste inkomensbron, hebben lage uitstroomkansen. 13% van degenen die in 1998 onveranderd een bijstanduitkering ontvingen, kwam in dat jaar boven de lage-inkomensgrens terecht.

64% van de bijstandsgerechtigden die in 1998 overgingen naar loon of winst, heeft de lage-inkomenspositie verruild voor een hogere inkomenspositie.

Van de arbeidsongeschikten die overgingen naar loon of winst, stroomde zelfs 80% uit armoede. Voor ouderen geldt dat in mindere mate dan voor jongeren.

Het blijkt dat uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden een veel kleinere kans hebben om de lage-inkomenspositie te verlaten dan personen die loon of winst als belangrijkste inkomensbron hebben. Terwijl drie op de vijf personen met loon of winst in 1998 de situatie van armoede verlaten, is deze verhouding ongeveer een op vier voor gepensioneerden, arbeidsongeschikten en personen met een bijstandsuitkering.

¹³ Armoedemonitor 2001, SCP, pag 32 en 201

Tabel 22. Aantal AOW/Anw-gerechtigden in Nederland, Gelderland, Arnhem en Nijmegen, november 2002

Fonds/Soort pensioen	Nederland	Gelderland	Arnhem	Nijmegen
AOW				
Eenouderpensioen (90% min.loon)	212	14	1	2
Gehuwdenpensioen met toeslag	199.314	24.473	1.573	1.629
Gehuwdenpensioen zonder toeslag	1.072.043	134.016	7.762	8.931
Ongehuwdenpensioen (70% min.loon)	946.922	111.943	8.930	10.097
Totaal AOW	2.218.491	270.446	18.266	20.641
Anw				
Nabestaandenuitkering (70% min.loon)	109.762	13.655	992	1.127
Nabestaanden- én halfwezenuitkering	14.816	1.753	125	125
Nabestaandenuitkering met zorgrelatie (50% min.loon)	115	8	0	1
Nabestaandenuitkering met zorgrelatie (50% min.loon én halfwezenuitkering)	6	1	0	0
Samenwonende voormalig AWW-gerechtigde (30% min.loon)	11.090	1.447	90	100
Samenwonende voormalig AWW-gerechtigde (30% min.loon) én halfwezenuitkering	968	119	2	6
Halfwezenuitkering	9.030	1.099	91	73
Wezen	1.457	131	13	21
Totaal Anw	147.244	18.213	1.313	1.453
Totaal	2.365735	288.659	19.579	22.094

Bron: Sociale verzekeringsbank, afd. Business Controlling, sectie Informatievoorziening en Onderzoek

Toelichting tabel 22

In deze tabel is het aantal personen met een WAO en met een NAW-pensioen opgenomen. Er zijn (nog) geen cijfers beschikbaar over de hoogte van deze pensioenen en of iemand nog een aanvullend (bedrijfs-)pensioen heeft. Hoeveel mensen met een WAO- en met een NAW-pensioen behoren tot de lage-inkomensgroep kan op basis van deze gegevens (nog) niet vastgesteld worden.

2.6 Laag inkomen en het gebruik van huursubsidie

Huursubsidie¹⁴ is bestemd voor huishoudens met een laag inkomen en relatief hoge huurlasten. In Nederland ontving in 1999 ontving bijna 60 procent van de huishoudens met een laag inkomen huursubsidie.

Het gebruik van huursubsidie ligt bij huishoudens die al langere tijd van een laag inkomen moesten rondkomen veel hoger: 80 procent van deze huishoudens kreeg huursubsidie.

In onderstaande tabel staan een aantal belangrijke kerncijfers voor Nijmegen over de periode 1999/2000 en 2000/2001.

¹⁴ Sociaal-economische maandstatistiek 2002/7

Tabel 23. Huishoudens met huursubsidie in Nijmegen 1999/2000 en 2000/2001

		1999/2000	2000/2001
		Aantal	Aantal
Eenpersoonshuishoudens	Minima	6.728	6.324
	Totaal	9.252	8.870
Meerpersoonshuishoudens	Minima	4.549	4.179
	Totaal	7.407	6.884
Totaal huishoudens		16.659	15.755

VROM huursubsidiecijfers in beeld 2003

Toelichting tabel 23

In het tijdvak 2000/2001 hebben in Nijmegen 15.755 huishoudens huursubsidie ontvangen. Dat is een verandering van -5,43% ten opzichte van het tijdvak 1999/2000. Het groeicijfer voor Nederland totaal is -3,59%.

In het subsidietijdvak 2000/2001 behoren in Nijmegen 66,68% van de huursubsidieontvangende huishoudens tot de minima. In het tijdvak 1999/2000 was dat 1% hoger. De minima bestaan uit huishoudens waarbij het huishoudinkomen valt in de laagste inkomensklasse. Het gemiddeld rekeninkomen van de minima die huursubsidie ontvangen in Nijmegen bedraagt 11.907 euro per jaar. Voor Nederland totaal ligt dat gemiddeld op 11.939 euro per jaar.¹⁵

Geen gebruik huursubsidie

Van de huishoudens met een laag inkomen komt een deel niet voor huursubsidie in aanmerking. Dit is onder andere het geval bij eigenwoningbezitters met een laag inkomen, bijvoorbeeld ouderen en zelfstandigen.

Naast de groep die niet in aanmerking komt voor huursubsidie, zal een deel van de huishoudens met een laag inkomen mogelijk wel recht hebben op huursubsidie, maar hiervan geen gebruik maken.

De meting van het niet-gebruik van de huursubsidie behoeft echter nog verdere verfijning.

Het niet-gebruik van huursubsidie lijkt, volgens alle bronnen, hoe feilbaar ook, nog steeds substantieel; een landelijk getal van rond de 20% niet-gebruikers indiceert wellicht een ondergrens.¹⁶ Nader onderzoek naar niet-gebruik van de huursubsidie en andere inkomensvoorzieningen moet in de toekomst meer duidelijkheid bieden omtrent het exacte percentage.

2.7 Landelijke ontwikkelingen en trends (situatie 2000)

Inleiding

In de diverse paragrafen van hoofdstuk 2 zijn er trendgegevens naar voren gekomen: landelijk en in mindere mate ook voor Nijmegen. In mindere mate omdat we voor Nijmegen over een reeks van jaren (nog) over veel minder gespecificeerd materiaal beschikken.

Het is wel de bedoeling dat vanaf nu dit gespecificeerd materiaal opgebouwd wordt ten behoeve van de ontwikkeling van een monitorvorm. Voor 2003 is door de afdeling SAWI reeds een vervolg op deze onderzoeksopdracht verstrekt.

¹⁵ Toelichting VROM huursubsidiecijfers

¹⁶ Armoedemonitor SCP 2001 pag. 196

Hieronder worden de landelijke trends nog eens getypeerd.

Daling huishoudens lage-inkomensgrens

Volgens het Armoedebericht 2002 dat uitgegeven is door het Sociaal en Cultureel Planbureau is in 2000 de armoede in Nederland opnieuw afgenomen. Het percentage huishoudens met een laag inkomen (lage inkomensgrens) kwam uit op 12,3% en het percentage minimuminkomens (onder of rond het sociaal minimum) op 9,3%. Dit komt overeen met 801.000 huishoudens onder de lage-inkomensgrens, en 610.000 huishoudens met een inkomen onder of rond het sociale minimum. In 1995 bedroegen de percentages nog respectievelijk 15,5% en 10,3%. Ramingen geven aan dat de dalende tendens zich in 2001 nog voortzet, mede door de belastingherziening van dat jaar, maar in 2002 veel bescheidener is. Het aandeel lage inkomens bedraagt in 2002 naar schatting 10,5%.

Eenoudergezinnen, alleenstaande ouderen en niet-westerse huishoudens

Het percentage lage inkomens daalde in de afgelopen jaren vooral onder eenoudergezinnen, alleenstaande ouderen en niet-westerse huishoudens. Onder Turken en Marokkanen bedroeg de afname in de periode 1998-2000 8 à 10 procentpunten; desondanks heeft bij deze groepen nog steeds één op de drie huishoudens een laag inkomen.

Langdurig lage inkomens

Het aandeel huishoudens dat minsten vier jaar achter elkaar van een laag inkomen moest rondkomen, nam eveneens af. In 2000 waren er nog 350.000 huishoudens (5,4%) met langdurig laag inkomen en 229.000 huishoudens (3,5% die tot de langdurige minima behoorden. Vijf jaar eerder bedroegen deze aandelen nog respectievelijk 6,9% en 4,1%.

Risicogroepen

Armoede is niet gelijkmatig verdeeld over groepen in de samenleving. In de ene groep huishoudens komen lage inkomens meer voor dan bij de andere. Hierna volgt een beschrijving van groepen welke verhoudingsgewijs een laag inkomen hebben.

- *Eenoudergezinnen lopen hoogste risico*
Eenoudergezinnen worden het vaakst getroffen door een laag inkomen. In deze groep was in 2000 het percentage huishoudens onder de lage-inkomensgrens 44. Dat was 3,5 maal zo hoog als het gemiddelde.
- *Vrouwen vaker een laag inkomen dan mannen*
Onafhankelijk van het huishoudentype waartoe mannen en vrouwen behoren, ligt het aandeel lage inkomens onder vrouwen gemiddeld hoger dan onder mannen. Met name in de leeftijdsgroepen 25-34, 35-44 en 65 jaar en ouder doet zich dit verschil voor. Voor al deze leeftijdsgroepen lag het aandeel mannen dat zich in 2000 onder de lage-inkomensgrens bevond, rond de 7,5%. Voor vrouwen lagen deze percentages duidelijk hoger. Bij de twee jongste leeftijdsgroepen is er een verschil van 3 procentpunten.
Bij vrouwen van 65 jaar en ouder was het aandeel lage inkomens daarentegen bijna twee keer zo groot als bij mannen in dezelfde leeftijdsgroep (14,5% vs. 7,5%).
- *Hoog risico voor uitkeringontvangers*
 - Tweederde van de huishoudens met een bijstands- of werkloosheidsuitkering had in 2000 een laag inkomen. Dat percentage is het afgelopen decennium vrijwel ongewijzigd gebleven.

- Huishoudens met een arbeidsongeschiktheidsuitkering hadden ruim twee keer zo vaak een laag inkomen als gemiddeld: ruim 29%. Hiermee is hun aandeel in de afgelopen tien jaar met 5 procentpunten gestegen.
 - De positie van pensioenontvangers is sinds 1997 verbeterd. Het percentage lage inkomens onder gepensioneerden bedroeg in 2000 bijna 13 % en lag daarmee weinig hoger van het gemiddelde.
 - Huishoudens met inkomen uit arbeid hebben een relatief laag armoederisico. Van deze huishoudens had 6% een laag inkomen. Dit percentage bleef de afgelopen jaren redelijk constant.
- *Daling lage inkomens bij niet-westerse allochtonen*
Nederland telde in 2000 ruim 460.000 huishoudens met een hoofdkostwinner van niet-westerse afkomst. Van hen had 33% een laag inkomen. Dat is drie keer zoveel als bij de autochtone huishoudens. Het aandeel lage inkomens was met 38% het grootst onder Marokkaanse huishoudens. Van de Antilliaanse/Arubaanse en Turkse huishoudens had respectievelijk 32% en 30% een laag inkomen. Ten opzichte van 1998 is het aandeel lage inkomens onder niet-westerse huishoudens fors afgenomen. Bij de Turkse huishoudens daalde het met bijna 10 procentpunten en bij de Marokkaanse met bijna 8 procentpunten. Onder autochtone huishoudens daalde het aandeel lage inkomens met ruim 1%.
 - *Cumulatie van laag inkomen bij eenoudergezinnen*
Uit het voorgaande blijkt dat eenoudergezinnen en huishoudens met een bijstands- of werkloosheidsuitkering een hoog armoede risico hebben. In 2000 ging het om percentages van 44 respectievelijk 68%. Eenoudergezinnen met een bijstands-, werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering hadden in 79% van de gevallen een laag inkomen.

Ook eenoudergezinnen met inkomen uit arbeid hadden een relatief hoog percentage lage inkomens, namelijk 22. Dat is 2,5 keer zo hoog als onder de totale groep huishoudens met inkomsten uit arbeid.

In het geval dat eenoudergezinnen behoren tot de groep niet-westerse huishoudens was eveneens sprake van een verhoogd risico op inkomensarmoede. Bijna zes van elke tien niet-westerse eenoudergezinnen had in 2000 een laag inkomen. Bij de autochtone eenoudergezinnen was dit aandeel ruim vier op de tien.

2.8 Landelijke gevolgen belastingherziening van 2001 en ramingen lage inkomens 2001-2002

Door de omvangrijke belastingherziening in 2001 worden volgens berekeningen van het Centraal Planbureau (CPB) gunstige koopkrachtontwikkelingen verwacht. In deze rapportage zijn de cijfers van 1999 en 2000 verwerkt. Zodra we de beschikking krijgen over de cijfers van 2001 zullen deze daaraan toegevoegd worden.

De belangrijkste koopkrachtelementen van de belastingherziening in 2001 betreffen de vervanging en verhoging van het arbeidskostenforfait en de ouderenaftrek door respectievelijk de arbeidskorting en de ouderenkorting, de introductie van een combinatiekorting voor werkenden met kinderen en een verlaging van het belastingtarief. Daarvan profiteren niet alleen hogere maar ook lagere inkomensgroepen. De spreiding van de koopkrachteffecten is echter groter dan gebruikelijk door enkele maatregelen die individueel geheel uiteenlopend kunnen uitpakken, zoals de invoering van de vermogensrendementsheffing.

Daar waar de voorziene koopkrachteffecten in 2000 zeer bescheiden zijn en lopen van nihil tot nog geen 2% voor de verschillende bevolkingsgroepen, verwacht men dat de grootscheepse belastingherziening in 2001 een veel gunstiger beeld oplevert en resulteert in grotere gemiddelde koopkrachtverbeteringen die voor de verschillende huishoudentypen variëren van 1% tot 7% van het besteedbare inkomen. Doordat de herziening ook binnen huishoudentypen zeer uiteenlopende gevolgen heeft, is de spreiding rond gemiddelde koopkrachteffecten voor bepaalde groepen groter dan gebruikelijk. De belangrijkste oorzaak hiervan is de invoering van de forfaitaire vermogensrendementsheffing, die de belasting sterk afhankelijk maakt van de vermogensposities van huishoudens en niet meer van de vermogensopbrengsten. Daarnaast zijn de aftrekposten beperkt.¹⁷

Tabel 24. Raming lage inkomens 2001-2002 in Nederland voor enkele sociaal-economische groepen
(jaarmutaties, in %-punten; en % van het totaal in 2002)

	Totaal aantal huishoudens in 2000 (x 1.000)	Waarvan met een laag inkomen in 2000 (in %)	Raming statistische mutatie (in %-punten)		Huishouden met een laag inkomen in 2002 (in %)
			2001	2002	
Werknemer zonder kinderen	2.124	3,8	-0,6	0,0	3,1
Werknemer met kinderen	1.297	4,9	-1,5	-0,2	3,3
Uitkering alleenstaande	368	48,1	-1,6	-0,8	45,7
Uitkering gezinnen	535	29,7	-2,4	-0,9	26,4
65+ alleenstaande	798	20,9	-3,4	-1,3	16,3
65+ met anderen	681	5,4	-1,5	-0,6	3,4
Totaal *)	6.476	12,3	-1,4	-0,4	10,5

*) inclusief overige huishoudens, exclusief studenten en huishoudens met onvolledige jaarinkomens. Voor zelfstandigen, freelancers en huishoudens met vermogensinkomsten zijn geen koopkrachtramingen beschikbaar. Aangenomen is dat het aandeel lage inkomens in deze groepen niet verandert.

Bron: CSB (Inkomenspanelonderzoek 2000); CPB (SCP-bewerking)

Bovenstaande tabel toont de mutatie van het aandeel huishoudens met een laag inkomen in 2001 en 2002. Hieruit blijkt dat de dalende tendens, zoals in de Armoedemonitor 2001 al werd gesignaleerd, zich in 2001 nog voortzet. In 2000 bevond 12,3% van de huishoudens zich onder de lage-inkomensgrens, en volgens de raming zal dit in 2001 met 1,4 procentpunt dalen tot 10,9%.¹⁸

In 2002 vlakt de daling echter sterk af: het aandeel huishoudens met een laag inkomen neemt met 0,4% af tot 10,5%. In vergelijking met de werkenden is de afname bij uitkeringsgerechtigden en 65-plussers (-0,6 tot 1,3 procentpunt) nog vrij groot. Dit komt doordat de koppeling van de sociale minima aan het minimumloon, dat vertraagd werd aangepast aan de hoge gemiddelde contractloonstijging in 2001. Tussen 2000 en 2002 is het percentage lage inkomens onder uitkeringsgerechtigden en gepensioneerden het meest afgenomen (-2,1 tot 4,6 procentpunt). Ondanks deze daling blijft het aandeel huishoudens met een laag inkomen onder uitkeringsontvangers (26% tot 46%) en alleenstaande bejaarden (16%) hoog. Deze drie groepen maken in 2002 naar verwachting bijna tweederde van de totale lage-inkomensgroep uit. Bij de niet-alleenstaande bejaarden leiden gunstige koopkrachtontwikkelingen van de laatste jaren

¹⁷ Armoedemonitor 2001 p.21

¹⁸ Armoedebericht 2002 p.13 e.v.

er volgens de raming toe dat het aandeel lage inkomens in 2002 nauwelijks hoger zal zijn dan dat van werknemers.

Over 2003 valt nog weinig te zeggen. De algemene perspectieven voor inkomensverbetering zijn, blijkens allerlei berichten, ongunstig.

3 Samenvatting van de cijfers voor Nijmegen

3.1 Inleiding

Getracht is inzicht te verwerven in het aantal huishoudens met een 'laag inkomen'. Voor het verkrijgen van dat inzicht is 'laag inkomen' op twee manieren gedefinieerd:

- als de beleidsmatige grens of het sociaal minimum: deze grens is vastgesteld op 105 procent van het sociale minimum, zoals dat geldt in de bijstand en voor het AOW-pensioen. Met behulp van deze grens kan worden vastgesteld hoeveel inkomens zich onder of rond het sociale minimum bevinden. Deze norm wordt vaak gebruikt voor het politieke debat.
- als lage-inkomensgrens wat gebaseerd is op het bijstandsniveau van een eenpersoonshuishouden in 1979. De lage-inkomensgrens is geschikt voor vergelijkingen tussen huishoudens en in de tijd, omdat zij wordt gecorrigeerd voor de omvang en samenstelling van huishoudens en voor de inflatie.

Voor 2000 zijn de volgende bedragen als inkomensgrenzen gehanteerd:

Lage inkomensgrens en besteedbaar inkomen van bijstandontvangers voor verschillende typen huishoudens, 2000¹⁹ per jaar

	alleenstaande	(echt)paar			eenoudergezin	
		zonder kinderen	een kind	twee kinderen	een kind	twee kinderen
Euro's						
Lage-inkomensgrens	9.435	12.692	15.543	17.015	12.140	14.164
bijstandsniveau*	8.100	11.500	12.300	13.300	11.300	12.300

* CBS cijfers netto-uitkering inclusief vakantietoelage en eventuele kinderbijslag (kind tussen 6 en 12 jaar).

Lage inkomensgrens en besteedbaar inkomen van bijstandontvangers voor verschillende typen huishoudens, 2000 per maand²⁰

	alleenstaande	(echt)paar			eenoudergezin	
		zonder kinderen	een kind	twee kinderen	een kind	twee kinderen
Euro's						
Lage-inkomensgrens	790	1.060	1.300	1.420	1.010	1.180
bijstandsniveau*	680	960	1.030	1.110	940	1.030

* CBS cijfers netto-uitkering inclusief vakantietoelage en eventuele kinderbijslag (kind tussen 6 en 12 jaar).

Nagegaan is hoeveel huishoudens in Nijmegen met een sociaal minimum (a) en met een laag inkomen (b) moeten rondkomen.

Bovendien is nagegaan wie de mensen met een laag inkomen zijn. Daarbij is ingegaan op leeftijd, huishoudentype en etniciteit.

Als kader voor de beeldvorming over de omvang van minima en de lage inkomensgroep in Nijmegen zijn hieronder een aantal bevolkingscijfers van Nijmegen per 01-01-2001 uit de Gemeentelijke Basisadministratie van de gemeente Nijmegen opgenomen²¹.

¹⁹ Armoedebericht SCP 2002

²⁰ Armoedebericht SCP 2002

²¹ Stadsgetallen

Leeftijd van de Nijmeegse bevolking per 01-01-2001 met 153.636 inwoners

0-24 jaar		25-64 jaar		65 jaar en ouder		Totaal	
Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
22.423	24.150	43.453	43.271	7.982	12.357	73.858	79.778

Bron: Gemeente Nijmegen, Gemeentelijke Basisadministratie

Aantal huishoudens in Nijmegen per 01-01-2001

Alleenwonend	Echtpaar / samenwonend	1-oudergezin	2-oudergezin	Vrij huis	Anders	Totaal
22.469	18.941	4.270	15.135	2.329	922	64.066

Bron: Gemeente Nijmegen, Gemeentelijke Basisadministratie

Inwoners verdeeld naar etniciteit per 01-01-2001

Nederland	Suriname	Ned. Antillen / Aruba	Turkije	Marokko	A2-landen	Overige B- landen	Totaal
117.317	1.544	2.067	4.542	2.817	14.205	11.144	153.636

Bron: Gemeente Nijmegen, Gemeentelijke Basisadministratie

3.2 Samenvattend overzicht lage inkomens in Nijmegen

Het hierna volgende overzicht is op basis van de tabellen in hoofdstuk 2 gemaakt.

NIJMEEGSE CIJFERS	1999		2000	
	%	aantal	%	aantal
Aantal particuliere huishoudens onder of rond het sociaal minimum:	13,9%	9.200	12,7%	8.500
Aantal particuliere huishoudens met een langdurig ²² laag inkomen	8,8%	5.900	8,2%	5.500
Particuliere huishoudens met een laag inkomen	19,6%	13.100	17,7%	11.800
Waarvan:				
• Eenpersoonshuishoudens	27,5%	8.000	24,7%	7.200
• Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen	7,2%	1.700	6,6%	1.500
• Meerpersoonshuishoudens met kinderen	3,3%	3.400	21,1%	3.200
INKOMENSVERDELING naar laagste (40%), midden (40%) en hoogste (20%)*				
• Laagste (40%) (minder dan € 20.100)		51,8%		51,0%
• Midden (40%) (tussen € 20.100 en € 35.900)		33,8%		34,2%
• Hoogste (20%) (€ 35.900 en meer)		14,4%		14,8%
*) verdeling inkomens van alle Nederlandse huishoudens				

²² Huishoudens die minstens 4 jaar van een laag inkomen moesten rondkomen.

Nijmeegse minima en lage inkomens
Samenvatting van de cijfers voor Nijmegen

LAND VAN HERKOMST (aantal huishoudens ²³ met 52 weken inkomen) in 2000								
	Nijmeegse huishoud. totaal	Nederl. huish.	Overige westerse landen	Niet-westerse landen	Turkse huish.	Marok-kaanse huish.	Suri-naamse huish.	Antill. en Arubaanse huish.
Laag inkomen	17,7%	15,0%	19,9%	41,9%	44,6%	45,6%	36,2%	32,0%
Langdurig laag ink.	8,2%	6,9%	10,4%	17,7%	21,5%	21,9%	16,9%	X **)
soc.mini-mum	12,7%	10,6%	15,3%	30,1%	34,7%	26,1%	28,5%	20,9%
Totaal aantal *)	66.700	53.300	8.100	5.200	1.400	800	600	600
*) de aantallen zijn afgerond op 1.000-tallen								
**) aantal te gering voor betrouwbare weergave								
							1999	2000
LEEFTIJD								
Aantal huishoudens jonger dan 45 jaar ²⁴								
Waarvan:								
• Met een laag inkomen								
• Met een langdurig laag inkomen								
• Waarvan met een inkomen onder of rond het sociaal minimum								
Aantal huishoudens in de leeftijdsgroep 45 tot 65 jaar								
Waarvan:								
• Met een laag inkomen								
• Met een langdurig laag inkomen								
• Waarvan met een inkomen onder of rond het sociaal minimum								
Aantal huishoudens in de leeftijdsgroep 65 jaar en ouder								
Waarvan:								
• Met een laag inkomen								
• Met een langdurig laag inkomen								
• Waarvan met een inkomen onder of rond het sociaal minimum								
AANTALLEN UITKERINGSGERECHTIGDEN								
eind 2001								
• Uitkeringsgerechtigden WAO								
• Uitkering WAZ								
• Uitkeringen Wajong								
• Uitkeringsgerechtigden WW								
AOW/Anw-gerechtigden								
november 2002								
• AOW-gerechtigden								
• Anw-gerechtigden								
HUURSUBSIDIE								
Aantal huishoudens met huursubsidie								
• Eenpersoonshuishoudens								
Minima								
Totaal								
• Meerpersoonshuishoudens								
Minima								
Totaal								
Totaal huishoudens								

²³ Aantallen zijn afgerond op 1000-tallen

²⁴ Leeftijd van de hoofdkostwinner is als basis voor de berekening genomen

3.3 Tot slot

De inkomensontwikkeling van alle Nijmeegse inkomenstrekkers is in de periode 1989 – 2000 gestegen. De inkomensontwikkeling wordt door het CBS aangegeven met een indexcijfer waarbij het jaar 1989 op 100 is gesteld. In vergelijking met de 25 grote steden heeft Nijmegen in 2000 het hoogste indexcijfer: 146,4. Nederland totaal heeft een indexcijfer van 140. Ondanks deze gunstige ontwikkelingen behoort Nijmegen niet tot de steden met een gunstige inkomens situatie. Ook blijkt dat Nijmegen een grote groep lage inkomens heeft.

Nijmegen telt een fors aantal huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum. In 1999 was dat aantal naar schatting 9.200 of 13,9% en in 2000 waren dat er 8.500 of 12,7%. De percentages voor alle Nederlandse huishoudens waren in die jaren respectievelijk 9,7% en 9,1%.

Het aantal huishouden met een langdurig laag inkomen was in 1999 5.900 en in 2000 5.500 met respectievelijk 8,8% en 8,2%. Landelijk 6,1% en 5,7%.

Het percentage huishoudens met een laag inkomen bedroeg in 1999 in Nederland totaal 13,7 % en in 2000 daalde dat percentage naar 12,7%. Voor Nijmegen waren deze percentages respectievelijk 19,6% en 17,7%. Een daling van 13.100 huishoudens naar 11.800 huishoudens.

Als we kijken naar de rangorde van alle gemeenten in Nederland, neemt Nijmegen een duidelijke lage plaats in als het gaat om de omvang van de minima en lage-inkomensgroep. Dat wil zeggen dat in Nijmegen de groep minima en lage inkomensgroep relatief groot is.

Ten opzichte van vijftien steden met een inwoneraantal tussen de 100.000 en 200.000 inwoners neemt Nijmegen een 13^e plaats in bij het aantal huishoudens onder of rond het sociaal minimum. Arnhem komt met een 12^e plaats het dichtst in de buurt. Dat is ook het geval bij de huishoudens met een langdurig laag inkomen. In 2000 wisselen Arnhem en Nijmegen van plaats. Nijmegen heeft dan een 12^e plaats en Arnhem een 13^e. Van de vijftien steden die bij de vergelijking betrokken zijn heeft Amersfoort het minste aantal huishoudens die met een minimum of laag inkomen moeten rondkomen en Groningen heeft het grootste aantal.

Bij de indeling die gemaakt is van alle Nederlandse inkomens naar de laagste 40%, de middelste 40% en de hoogste 20% heeft Nijmegen in 2000 een verdeling van 51% (laag), 33,8% (middel) en 14,8% (hoog) van het aantal huishoudens. Voor Amersfoort zijn die cijfers 36,3% laag), 40,2% (middel) en 23,4% (hoog). Voor Groningen zijn die cijfers 57,6% (laag), 31,7% (middel) en 10,7% (hoog)

Ontwikkelingen

De cijfers van 1999 en 2000 geven een dalende tendens aan. Volgens het Armoedebericht 2002 van het Sociaal Cultureel planbureau geven ramingen aan dat de dalende tendens zich in 2001 nog voortzet. Dat komt dan mede door de belastingherziening van 2001. Verwacht wordt dat die dalende tendens in 2002 veel bescheidener is. Het aandeel lage inkomens bedraagt in 2002 naar schatting 10,5%. Dat is in 2000 nog 12,3%.

Risicogroepen

Sommige groepen hebben verhoudingsgewijs een laag inkomen. Eenoudergezinnen en huishoudens met een bijstands- of werkloosheidsuitkering hebben een hoog armoede

risico. Eenoudergezinnen met een bijstands-, werkloosheids- of arbeidsongeschiktheidsuitkering hadden in 79% van de gevallen een laag inkomen. De huidige economische en politieke ontwikkelingen zullen ongetwijfeld hun effect hebben op de omvang van de minima en de lage inkomens.

4 Bijlagen

Tabel 1: Uitkeringsgerechtigden WAO naar gemeente, eind 2001

Tabel 2: Uitkeringen WAZ naar gemeente, eind 2001

Tabel 3: Uitkeringen Wajong naar gemeente, eind 2001

Tabel 4: Aantal uitkeringsgerechtigden naar gemeente, 2001

Tabel 1 Uitkeringsgerechtigden WAO naar gemeente, eind 2001

gemeente	inwoners 15-64 jaar (x 1)	WAO, WAZ en Wajong		Lopende uitkeringen WAO												uitkeringsduur	
		totaal (x 1)	ao percentage (x 1%)	totaal (x 1)	WAO percentage (x 1%)	geslacht		mate ao		leeftijd					tot 5 jaar (x 1)	vanaf 5 jaar (x 1)	
						man (x 1)	vrouw (x 1)	deels ao (x 1)	geheel ao (x 1)	15-24 jaar (x 1)	25-34 jaar (x 1)	35-44 jaar (x 1)	45-54 jaar (x 1)	55-64 jaar (x 1)			
Totaal	10.835.036	978.521	9	792.116	7,3	440.199	351.917	251.274	540.842	6.055	68.118	141.491	250.389	326.063	301.318	490.798	
Arnhem	98.138	9.517	9,7	7.479	7,62	3.684	3.795	2.025	5.454	56	794	1.402	2.436	2.791	3.005	4.474	
Nijmegen	109.200	8.994	8,24	7.155	6,55	3.843	3.312	2.201	4.954	45	582	1.239	2.220	3.069	2.704	4.451	

Tabel 2 Uitkeringen WAZ naar gemeente, eind 2001

gemeente	inwoners 15-64 jaar (x 1)	WAO, WAZ en Wajong		Lopende uitkeringen WAZ												uitkeringsduur	
		totaal (x 1)	ao percentage (x 1%)	totaal (x 1)	WAZ percentage (x 1%)	geslacht		mate ao		leeftijd					tot 5 jaar (x 1)	vanaf 5 jaar (x 1)	
						man (x 1)	vrouw (x 1)	deels ao (x 1)	geheel ao (x 1)	15-24 jaar (x 1)	25-34 jaar (x 1)	35-44 jaar (x 1)	45-54 jaar (x 1)	55-64 jaar (x 1)			
Totaal	10.835.036	978.521	9	55.781	0,5	38.756	17.025	21.140	34.641	35	992	4.599	15.210	34.945	17.429	38.352	
Arnhem	98.138	9.517	9,7	252	0,26	155	97	58	194	0	5	26	71	150	91	161	
Nijmegen	109.200	8.994	8,24	303	0,28	206	97	85	218	0	6	26	83	188	98	205	

Tabel 3 Uitkeringen Wajong naar gemeente, eind 2001

gemeente	inwoners 15-64 jaar (x 1)	WAO, WAZ en Wajong		Lopende uitkeringen Wajong												uitkeringsduur	
		totaal (x 1)	ao percentage (x 1%)	totaal (x 1)	Wajong percentage (x 1%)	geslacht		mate ao		leeftijd					tot 5 jaar (x 1)	vanaf 5 jaar (x 1)	
						man (x 1)	vrouw (x 1)	deels ao (x 1)	geheel ao (x 1)	15-24 jaar (x 1)	25-34 jaar (x 1)	35-44 jaar (x 1)	45-54 jaar (x 1)	55-64 jaar (x 1)			
Totaal	10.835.036	978.521	9	130.624	1,2	72.455	58.169	2.699	127.925	25.650	35.189	32.804	24.613	12.368	26.371	104.253	
Arnhem	98.138	9.517	9,7	1.786	1,82	1.020	766	25	1.761	317	506	489	325	149	311	1.475	
Nijmegen	109.200	8.994	8,24	1.536	1,41	816	720	44	1.492	245	406	440	303	142	337	1.199	

Tabel 4 Aantal uitkeringsgerechtigden WW naar gemeente 2001

gemeente	inwoners 15-64 jaar (x 1)	Aantal lopende uitkeringen (x 1)	WW percentage (x 1%)	Lopende uitkeringen einde jaar							Nieuwe en beëindigde uitkeringen in jaar								
				geslacht		leeftijd					totaal nieuwe uitkeringen (x 1)	totaal beëindigde uitkeringen (x 1)	reden van beëindiging			uitkeringsduur in jaren			
				man (x 1)	vrouw (x 1)	15-24 jaar (x 1)	25-34 jaar (x 1)	35-44 jaar (x 1)	45-54 jaar (x 1)	55-64 jaar (x 1)			werk- hervatting (x 1)	maximum duur (x 1)	overig (x 1)	< 0,5 jaar (x 1)	0,5 - 1 jaar (x 1)	> = 1 jaar (x 1)	
Totaal	10.835.036	165.679	1,5	93.953	71.731	6.686	29.977	33.986	32.926	62.109	251.564	277.877	136.357	27.838	113.682	146.007	41.392	90.478	
Arnhem	98.138	1.917	2	1.067	850	80	439	448	356	594	2.926	3.026	1.516	399	1.111	1.641	494	891	
Nijmegen	109.200	1.776	1,6	1.018	758	69	394	455	391	467	3.070	3.283	1.416	377	1.490	1.627	519	1.137	